

הרשעת קבלן בעבירות בטיחות למרות בקשתו להימנעות מהרשעה

ע"פ 2153-12-18

עבירות בטיחות ועבירות בנייה עלולות לגרום לתוצאות טרגיות. בפרט בישראל בה ענף הבנייה ידוע כאחד המסוכנים ביותר לעובדיו. כ-35 פועלי בניין מתים מדי שנה בתאונות עבודה, כולל שנים "קשות" במיוחד כמו שנת 2016 בה מניין ההרוגים טיפס ל-50.

הביקורת הציבורית הראויה, הובילה בשנים האחרונות ל"עליית מדרגה" באכיפה בתחום. לדוגמה, לאחר כמעט עשר שנים בהן רשם הקבלנים לא השתמש בסמכויות הנתונות לו בכדי לנקוט בצעדים קשים כנגד קבלנים אשר באתריהם נהרגו או נפצעו קשה פועלים בשל ליקויי בטיחות, בשנת 2019 אנו יודעים על לפחות 2 קבלנים שאיבדו את רישיונם, ועל כ-10 נוספים שזומנו לשימוע לפני הגשת כתב אישום.

במקרה הבא, נציג דוגמה לבקשת סעד של קבלן, אשר במהלך ביקור של פקח באתרו, הוא נמצא אשם בשלוש עבירות בטיחות והוצא לו צו בטיחות בהתאם. בביקור נוסף של הפקח, לאחר כחודש, הופתע הפקח לגלות שהוראות הצו לא יושמו. הקבלן פנה לבית המשפט בבקשה להימנע מהרשעתו וביקש להתחשב בנסיבותיו האישיות ובעצם היותו מפרנס יחיד.

הצדדים בהליך – הערעור הוגש על ידי קבלן שהורשע בכתב אישום בגין הפרת צו בטיחות בניגוד לחוק ארגון הפיקוח על העבודה, תש"ד-1954, איתות בידי אתת לא מוסמך בניגוד לתקנות הבטיחות עבודה (עגורנאים, מפעלי מכונות הרמה אחרות ואתתים), תשנ"ג – 1992, והפרת חובת הפיקוח אשר מוטלת על נושא משרה שהינה עבירה על הוראות סעיף 222 לפקודת הבטיחות בעבודה [נוסח חדש], תש"ל – 1970. בית הדין האזורי לעבודה הרשיע את הקבלן במיוחס לו, והאחרון הגיש ערעור לבית הדין הארצי לעבודה, בו ביקש להימנע מהרשעתו.

הרשעה או הימנעות מהרשעה? הקבלן ביקש להימנע מהרשעתו בשל העדר עבר פלילי והיותו המפרנס היחיד של משפחתו. המערער טען כי הוא הורשע בהפרה בודדת ואירוע אחד (עבודה בעגורן צריח ללא אתת מוסמך), ואין זה מעיד שהוא מזלזל בחוקי הבטיחות בעבודה או, חס וחלילה, בעובדיו. "להפך", טען הקבלן, "פעלתי לתיקון ההפרה, שלחתי ארבעה עובדים לקורס אתתים, וחשוב מכך – לקחתי אחריות. הודיתי בכתב האישום וחסכתי זמן שיפוטי."

הקבלן ביקש מבית הדין להתחשב בו גם לאור מצב בריאותי וגם משום שהרשעתו תגרום לפגיעה משמעותית ביכולתו להתפרנס. הן מכיוון שהוא יחויב להודיע על ההרשעה לרשם הקבלנים, והן משום שעיקר עבודתו מבוססת על התקשרות עם חברה עירונית אשר רשאית לגרוע קבלנים מרשימותיה אם הורשעו בעבירות בנייה ובטיחות.

בית הדין הארצי לעבודה הקשיב ברוב קשב לטיעוניו של הקבלן, אך החליט **שאין מקום להימנע מהרשעתו**. אין צורך להכביר מלים על חשיבות הוראות החקיקה בנוגע לבטיחות וגיהות בעבודה, שתכליתן לשמור על חיי העובדים, נכתב בפסק הדין, "בשנים האחרונות נפוצה מאד התופעה של תאונות עבודה, חלקן תאונות קטלניות, בענף הבניין, ועל כן לא ניתן להפריז בחשיבות הגברת האכיפה של הוראות הבטיחות בעבודה, עת חלק בלתי נפרד ממנה הוא הגברת ההרתעה."

"בנסיבות אלה", נקבע בפסק הדין, "הימנעות מהרשעה מהטעם של צמצום הפגיעה הכלכלית חותרת תחת המטרה של הגברת האכיפה, שאחת הדרכים להשיגה היא **ענישה אפקטיבית** היוצרת הרתעה."

ההיבט הביטוחי

יזמים וקבלנים חשופים תכופות להליכים פליליים, ולאור המחאה הציבורית שקמה כנגד המאבק הרפה בתאונות בענף הבנייה, האכיפה רק מתגברת. בשנת 2018, לדוגמה, הוגשו עשרות כתבי אישום כנגד קבלנים אשר כ-30% מהם נגעו לעבירות בטיחות.

פסק הדין הנ"ל של בית הדין הארצי לעבודה מלמד אותנו על הצד האחר של ההליך הפלילי והוא הפגיעה האפשרית בנאשם, בפרנסתו ובכלכלת בני משפחתו. לא לחינם ביקש הקבלן להימנע מהרשעתו, ואף פירט את ההשלכות הקשות שעלולות להיות להרשעה כאמור. מנגד, ולמרות הסיבות הרבות שהוצגו על ידו, בית הדין לעבודה נקט במדיניות של אפס סובלנות.

במישור הביטוחי חשוב לדעת כי ביטוח עבודות קבלניות יכול לספק מענה למימון ההוצאות הגדולות להגנה בהליכים הפליליים במקרה של חקירה ו/או אישום בשל אירוע ביטוחי/תאונה קשה המכוסה במסגרת הפוליסה, אך זאת רק אם המבוטח הקפיד על כמה כללי אצבע מהותיים.

המקצועיות של סוכנות הביטוח בעניין זה הינה קריטית, וזאת משום שפוליסות קבלניות "בסיסיות" מציעות ביום פקודה "מענה רזה בלבד" (בלשון המעטה). ברכישת פוליסת ביטוח עבודות קבלניות יש לשים לב למספר היבטים:

- **האם הביטוח יהיה תקף מיד עם התרחשות האירוע או שמא רק עם הגשת כתב אישום?** כלומר, האם יש כיסוי בשלבים המוקדמים של החקירה המשטרתית. זוהי סוגיה חשובה שכן הליכים פליליים אינם נולדים בכתב אישום, וככל שהמבוטח יפנה בהקדם לקבלת ייעוץ מטעם עורך דין פלילי, כולל בליווי אנשי מקצוע כמו חוקרי תאונות ובטיחות, כך גדלים בהתאמה הסיכויים שלו להשפיע על עתיד התיק (לרבות במניעת הגשת כתב אישום, ו/או התמודדות עם כתב אישום מרוכך). במידה שהפוליסה איננה מכסה את השלב הנ"ל, ההוצאות הגבוהות הללו יוצאו מכיסו הפרטי של המבוטח.
- **האם הכיסוי הביטוחי גבוה דיו ומאפשר התקשרות עם עורך דין פלילי המתמחה בייצוג יזמים וקבלנים בהליכים פליליים באתרי בנייה?** שימו לב שללא התייחסות לעניין זה, הכיסוי יהיה בדרך כלל עד 200,000 שקלים למקרה בודד ועד 400,000 שקלים לכלל תקופת הביטוח. זאת לצד הכפפה של עלות הכיסוי לתעריף המינימאלי לייצוג משפטי בהליכים פליליים, בהתאם לתעריפון לשכת עורכי הדין. במילים אחרות, המבוטח לא יוכל לקבל מימון להתקשרות עם עורך דין ספציפי, המתמחה בייצוג קבלנים ויזמים בהליכים פליליים בשל אירועים באתרי בנייה. במאמר מוסגר נציין כי עורכי דין אלה אינם רבים, ושכר טרחתם איננו מן הנמוכים.
- **האם יש כיסוי לשכרם של מומחים מקצועיים כדוגמת מומחי בטיחות, חוקרי תאונות וכדומה?** הרחבה זו מאפשרת לכסות את עלותם הגבוהה של המומחים הנ"ל, אשר שירותיהם עשויים להיות בעלי ערך רב עבור המבוטח.